Nr. 75. Sibiiu, Sâmbătă 2/14 Iulie 1883. *Anul XXXI*

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marţia, Joia şi Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru **Sibiiu** pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru **monarchie** pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl
Pentru **străinătate** pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3fl.

Pentru abonamente şi inserţiuni a se adresa la
Administraţiunea tipografiei archidiecesane Sibiiu, strada Măcelarilor 47
Corespondenţele sânt a se adresa la:
Redacţiunea „Telegrafului Român", strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refusă. — Articulii nepublicaţi nu se inapoiază.

INSERŢIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rêndul cu litere garmond — şi timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Necălituri unguresci.

Ne omoară cu dragostea bunii nostri compatrioţi maghiari. Ne omoară cu dragostea încât ne vine se ḑicem şi noi cu proverbul: Mai slăbiţi-ne cu dragostea. Din incidentul cu toastul lui Grădişteanu întreagă ḑiaristica maghiară s'a năpăstuit asupra noastră. Până şi ministrul de culte şi instrucţiune Trefort se sufulcă, ameninţând cu sabia. E comică figura ministrului de culte şi instrucţiune al nostru în noul său costum rĕsboinic.

In Nr. 73 am promis că vom reveni asupra escentrităţilor din ḑiarele unguresci. Sûntem siliţi însĕ se reflectăm cu aceastaocasiune la necălîturile ḑiarelor unguresci, scrise din incidentul făimosului autograf al ministrului Trefort. Publicăm la locul acesta înţelepciunea şi sciinţa din ḑiariul guvernamental **„Magyar Polgár"** din Cluj, ca sĕ vadă publicul român ce oameni ignoranţi şi obscuri sûnt capacităţile ḑiaristicei unguresci. La escentrităţile din **„Pesti Napló"** cu privire la împărţirea — României vom reveni. Eată înţelepciunea lui **„Magyar Polgár"**:

Echou unguresc al toastului românesc.

„A tăcĕ, sau a reproduce simplu toastul acela, ar fi fost palmă pentru monarchia noastră şi la oceasi „im palma dată Ungariei. Ne cade bine că el (toastul) şi-a aflat echou demn în epistola de gratulare a ministrului Trefort cătră episcopul Szabó.

„Datorinţa noastră de cetăţeni este, ca sĕ ne esprimăm recunoscinţa pentru cuvintele ministrului şi el o meritä aceasta dela noi cesti din părţile ardelene, căci focul a fost aruncat dela Dunărea de jos chiar între noi.

„Cele ḑise de Trefort ponderează tocmai cât cuvintele ministrului president Tisza, care vecinilor nostri români setoşi de a-şi revindeca drepturile lor la Banat şi Transilvania le-a ḑis: „Veniţi şi le luaţi."

„De mult începe a cresce numele şi vaza ministrului Trefort în opinia publică a naţiunei. Înfrânarea panslavismului în Ungaria de sus, dispositi unile administrative pe terenul învĕţămêntului public şi în interesul limbei de stat, prin care a luat positie decisă pentru ideea de stat unguresc, grandioasele înaintări ale culturei publice, projectul pentru gimnasii făcut acum de curênd, toate aceste au înmulţit încrederea pusă în persoana lui, enunciaţiunea de acuma l'a făcut popular.

„Respunsul lui a întêmpinat aplausele fie-cărui cetăţean ungur loyal. Consciinţa publică naţională s'a mai uşurat. A venit tocmai la timp acest pas bărbătesc; severa lui dispositie şi va avè înfluinţa sa în toată ţeara.

„De unde nebunatica, provocătoarea ţinută a noului regat? Dacă se busumflă pentru comisia Dunăreană, aceasta nu-i folosesce nimic şi lucră foarte nepoliticesce. Dacă a făcut'o din prea mare încredere, va fi bine sĕ se poarte ca un popor matur. Dacă se încrede în sine, se face ridicul. Dacă însĕ se încrede în altul, bine sĕ-şi tragă seama, sĕ nu-i fie amară decepţiunea.

„România a început prè de timpuriu a dorì lucruri nerealisabile. Ar fi făcut bine sĕ întrebuinţeze câteva decenii pentru consolidarea internă şi cultură. Aspiraţiunile toastului eşite din cunoscutele ascunsuri — din inimi — compromit mult guvernul, şi amestecarea principelui în această afacere i poate căusa multe rele.

„Partidele estreme — şi de acestea sûnt pretutindeni — au scopuri îndrăsneţe şi ele cultivează cele mai secrete dorinţe a le popoarelor. Mulţimei, guvernului şi mai ales domnitoriului nui este permis se participe pe faţă la aceasta. Căci aceasta poate generalisa focul intern, acela se va lăţi şi pe airea, unde va afla materiă lesne de aprins, şi guvernul se va trezi în ajunul unui rĕsboiu sau în faţa unei umiliri.

„Din primele două decenii ale seclului acesta o partidă din Moldova şi Valachia aspirează la unirea tuturor românilor. Partida aceasta este cea a roşilor. Ajungerea acestui scop o a încercat deja la 1848-49, înse guvernul valah însuşi i-a isgonit şi pus în temniţe.

„Acesti espatriaţi au contribuit foarte mult la timpul seu de s'au ucis atâţia nobili maghiari în Transilvania şi li s'au devastat averile, castelurile şi proprietăţile. Camarilla de atunci din Viena îi părtinea, căci ea voia sĕ ne slăbească prin ei. S'a convins însĕ de timpuriu din epistolele celor fugiţi aicia că ei lucră pentru înfiinţarea Daco-României, şi că şi valahismul din Transilvania e câştigat pentru această idee. La tribunii prinşi şi mai cu seamă între hârtiile comitetului român illegal din Sibiiu s'a aflat făcut gata acest plan, şi ea (Camarilla) primind încunoinscinţare din raportul guvernului transilvan susţinut prin documentele compromiţĕtoare a atras atenţiunea domnitoriului, asupra acestei împregiurări; de atunci folosesc pre conducĕtorii poporului spre scopurile lor, înse nu li-au creḑut mai mult.

„Da ḑeu, căci contele Mikó a convins pre principe cu epistole originale, că partida revoluţionară română pe malul Dunărei şi între Carpaţi îşi bate capul cu detronarea casei domnitoare austriace, şi vrea ca toţi valachii — cei din cele două ţĕri, din Transilvania, Bănat şi Austria — sĕ fie într'uniţi sub un principe şi coroană, şi că coroana o vor da unui principe din casa domnitoare rusească.

„Astfel fură statorite scopurile şi planul valachic, după cum testează şi conducĕtorii revoluţiunei sêrbe-croate-slovace; documentele sûnt toate cunoscute şi prelucrate în istoria timpului de atunci.

„Ne este lucru cunoscut că acest plan mai esistă şi astăḑi în mintea şi nisuinţele ultraiştilor români. Ḑiarele române nu sûnt precaute destul spre a putè acoperì acest plan, el se vede din ţinuta politică a redactorilor (Bre! bre!), din unele enunciaţiuni şi din consecuenta vrăşmăşie (?!?) contra ideei de stat unguresc.

„Mai evident o a documentat aceasta toastul din Iaşi, aprobat şi de rege.

„Ei! Apoi aceasta nu o putem lăsa numai aşa. **Salus republicae** cere imperios ca se împedecăm respândirea de asemenea nisuinţe în patrie. **Şi revoluţia din 1848-49 o au făcut-o revoluţionarii români din Valáhia şi Ardeal.** (Poftim istorie!)

Scim, că România de ḑeci de ani primesce cu braţe deschise pre refugiaţii români alungaţi din Transilvania şi Bănat, pre studenţii români— pardon — valachi, eliminaţi din scoale şi pre tinerii preoţi de aceea-şi soarte, le dă positie, mod de traiu şi le deschide ḑiarele. E lucru natural, că ei nu scriu bine despre patria lor lăsată, caluminiază guvernul ei, se silesc a înegrì naţiunea maghiară şi astfel 'şi pun la probă realisarea esaltatelor lor vederi.

De acestia au fost: Laurenì (?) Balasescu, Papiu Hilarian, Roman Constantin, pre care l'a ajuns nefericita soarte în Mureş-Oşorcheiu destul de timpuriu. Acestia prin anii 1850 au fost toţi (!!!) ministri (?!?) în România, au condus instrucţiunea valahă, au dat direcţie ḑiarelor politice şi au agitat în continu prin cărţi, prin broşure, de pe tribună şi în scoale opinia publică valachică contra ungariei şi mai ales contra maghiarismului din Transilvania.

Aşa a fost înainte cu 30 de ani şi aşa s'a început şi acuma.

Dacă însĕ România este regat şi după cum se vede oamenii se încred tare şi aceasta, Ungaria este o putere consoaţă în o puternică monarchie. *Dacă regele ei ia parte la aspiraţiunile cele mai secrete ale poporului sĕu,* regele maghiar **prin jurĕmênt este**

FOIŢA.

Cristian Waldo
sau
CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.
(Tradus din franţozesce de E. B.)
(Urmare).

Ceea ce sta în picioare din vechiul castel familiar nu consista, decât dintr'un turn, ce părea foarte ridicat, prin fundamentul cel mare a cărui basă mergea până la ţermul lacului, dară în realitate nu conţinea decât două etagiuri, adecă odaia ursoaicei şi odaia păzitorului, dând mai fără trepte în curte, şi deasupra una sau două odăi, unde de vr'o două zecì de ani, adecă din epoca pe când s'a astupat cu zid partea inferioară, n'a întrat niminea. Restul castelului, recläḑit de mai multe ori, era un fel de gard norvegian. Sĕ ştie că acest gaard este în Norvegia o reuniune de mai multe familii, cari trăesc în comunitate. Locuinţe de persoane, cuine, sotragerii, grajduri şi măgăzine, în loc a se îndesa ca pe aiurea, cât se poate sub unul şi acelaşi coperiş, formează diverse edificii, şi fie-care se scutesce sub un coperiş particular, şi totul represintă o desvoltare de case mici numĕroase, distinse una de alta. Mai multe obiceiuri sûnt comune în Svedia şi în Norvegia, cu deosebire în partea aceasta a Dalecarliei, care se apropie de munţii frontierei. Pe timpul când Stollborgul, părăsit pentru castelul nou, devenì o moşie rurală, erau în ţeară mai multe gaarde, stabilite astfel. Ca în toată Svedia şi ca în toate ţerile unde se clădeşte cu lemn a prins şi gardul acesta de multe ori foc şi la cele mai vechi din micile aceste edificii sĕ vedea urmele focului. Colţurile lor carbonizate şi coperişele lor strimbe se desemnau ca umbre negre pe zăpada muntelui.

Curtea cea de dinainte, ocolită de şopronul seu muşchios, care lega bine rĕu, diferitelele edificii şi a cărui coperiş de scânduri sclipea cu bordura sa de stalactiţi de ghiaţă, oferea aşa aspectul unui grup de vile părăsite de Sviţera. De mult se transportase curtea moşiei la alt loc şi castelul întreg fu lăsat la dispositia lui Stenson, care nu mai repara colibile aceste fără valoare şi fără altă folosire, decât a imagazina nutreţ de vite şi legumi uscate. Lespeḑii de peatră brută din curte erau scobiţi în toate laturile de miile de părăuţe colţuroase făcute cu timpul de apele scurse din zăpadă; nici o uşe nu se ţinea în ţiţinile sale, şi părea că după un jurĕmênt aşa de eficace ca acela al primului domn, cea mai mică lovitură de vênt din primăvara sau toamna cea mai apropiată, ar trebui se măture ruinele aceste în fundul lacului.

A doua mică curte, situată în dosul acesteia, era un anecs mai modern, de caracter mai puţin pitoresc dară neasemânat mai confortabilă. Anecsul acesta era de pe timpul, precând baronul Olaus de Waldemora moştenise bunuri dela fratele sĕu Adelstan şi luà dominiul în posesiunea sa. El construase un fel de un al doile mic gaard pentru credinciosul seu Stenson, cu scopul, cum se ḑicea, a-l hotârì a numai părăsì locuinţa aceasta, de care se înfricoşă. Anecsul forma dară un alt grup, situat mai jos decât cel dintâiu, pe coasta stâncei. Coperişele sale pezişe se răzimau de stânca brută şi reprezentau dispositia particulară, obicĭnuită în ţeară, adecă un strat de trupine de braḑi bine infundate cu muşchiu şi acoperite cu frunḑe, cu coaje de măstacăn şi în sfêrşit cu un strat de pământ amestecat cu glii. Sĕ scie că gliile de pe coperişele rustice din Svedia sûnt cultivate foarte bine uneori chiar despărţite în straturi, cu flori şi cu arbuste. Earba cresce acolo de-ţi este drag şi turmele caută acolo ierburile cele mai delicioase a păşunei.

În partea aceasta a vechiului castel, numită în special gaard, precând cealaltă îşi pastrase numele de curtea cea dinainte, trăia Stenson de vre-o două ḑeci de ani, în timpul de faţă aşa de neputincios şi slab de mai nu mai eşea din pavilonul sĕu, bine încălḑit, mobilat cu o curăţenie estremă şi spoit pe din afară roşu cu oxid de fer. Aci, el avea de bună samă toate comodităţile; apartamentul sĕu, isolat de căsuţa, unde locuia nepotul sĕu, cuina sa într'o căscioară, vaca şi lăptĕria sa într'alta. Dară viaţa ace-

www.digibuc.ro

obligat a apĕra ţĕrile coroanei Sântului Stefan. Dacă la Dunărea de jos regele şi poporul trăesce în armonie, şi noi sûntem una în ce ne privesce interesele, intregitatea monarchiei şi susţinerea civilisaţiunei şi a egemoniei noastre. (Va fi! căci: poliglot-állam Magyarországban nem lehetséges!?)

„Cele ḑise de Trefort din incidentul faimosului toast român, sûnt scoase din inima naţiunei maghiare".

Revista politică.

Sibiiu, în 1 Iulie.

Călĕtoria literaţilor şi artiştilor maghiari la Paris a dat prilegiu unor discusiuni ḑiaristice nu neinteresante. Bucuria şoviniştilor maghiari a fost scurtă. „Kölnische Zeitung" a fost foaia cea dintâiu, care a venit să toarne un duş recoritor asupra capetelor cuprinse de ilusiuni mari pentru legăturile cu Parisul. După aceasta au deschis şi oficioasele din Viena şirul criticelor asupra „ideei nenorocoase". Desilusionarea a putut avea loc încă la primirea cea dintâiu ce li s'a făcut literaţilor şi artiştilor maghiari în Veneţia. Era preste putinţă ca poporul italian, care a dovedit înţelepciune politică, să se amestece într'o întreprindere neprejudecată. Ce e drept, ḑiarele maghiare 'şi dau silinţa a face dintr'un ţinţar un armăsar şi bucină în ḑiarele lor despre o primire grandioasă în Veneţia. Oameni însĕ, cari cunosc împregiurările locale de acolo, judecă cu totul altfel. Persoana cea mai însemnată, care a făcut aşa ḑicênd onorurile escursioniştilor, ḑiaristul Galli, ni se spune, că este ca şi organul sĕu, o persoană prea puţin acreditată, atât în Veneţia cât şi în Italia preste tot. Ḑiaristii veneţiani de oare care renume şi reputaţiune au strălucit prin absenţă. Dovadă că n'au găsit cu cale a se face părtaşi la o întreprindere în toata privinţa problematică. Că a luat parte un prosindico la întâlnirile cu- escursioniştii, nu va suprinde pe nimenea, mai ales după ce va sci, că în cetăţile mai mari italiene prosindicii fiind numĕroşi nu au însemnătatea primarilor din cetăţile noastre. De altmintrea asistenţa unui prosindic la întîmpinările astorfel de societăţi este o curtenire care învoalvă şi o nuanţă fină de supraveghere. Unele dintre ḑiarele mai însemnate din Budapesta au simţit situaţiunea. Au vĕḑut că italianul e cu mult mai serios decât se turbure raporturile sale cu germanul pentru un şovinism nehotărît. De aceea s'au apucat oficioasele din Budapesta de tămâiarea alianţei întreite între Germania, Austro-Ungaria şi Italia. Ce împresiune va face tămâiarea aceasta asupra politicilor francezi se va putea vedea după ce va înceta zapăceala politică, produsă de republicanii neorientaţi şi neorientabili de astăḑi. Asupra noastră face Vifleimul acesta impresiunea, că oficioasele simt cât de nefavorabilă este şederea pe mai multe scaune deodată. Cu privire la situaţiunea politică a Ungariei din ḑilele acestea literaţii şi artiştii maghiari făceau bine, dacă, după cum ḑice „M. P." din Viena, în anul acesta se ascundeau în vre un unghiu al pădurei Bakony şi se lipseau de „triumfurile" de prin Italia şi Francia şi de credinţa, că ei poartă lumina civilisaţiunei şi umanităţii prin lume.

Foile ungaresci se ocupă şi acum neîncetat cu incidentul dela Iaşi. Ce ḑice, de şi indirect, unul dintre urieşii mi titei din Cluj s'a putut vedea mai sus. Altul este ceva mai graţios şi este aplecat a întinde mâna de amiciţie României, dacă aceasta acum după ce a isgonit pe un redactor, a desfiinţat o reuniune, va merge înainte pe calea aceasta şi va dovedì prin fapte pocăinţă. Cu nota cunoscută însĕ organul clujan nu este satisfăcut. Semnificativă este însĕ espectoraţiunea lui „P. Ll." de eri. Oficiosul organ din Budapesta, după ce laudă din toate puterile guvernul Serbiei, care cu mână tare şi cu braţ înalt conduce afacerile Serbiei*) se nĕpuştesce asupra României şi ḑice, că succesul armelor române din resboiul ruso-turcesc a devenit pentru români un blăstem. Fiind norocoşi românii de aşi putea aduce steagurile acasă, le a întrat în cap închipuirea, că statul lor este o Macedonie, cărei i s'a reservat o mare misiune universal istorică şi că fie care român poartă pe umerii sei o bucată din ursita viitoare a lumii orientale. Oficiosul budapestan ḑice mai departe, că românii gândesc poate la esemplul Piemontului, care din începuturi mici şi pe lângă înfrângeri singeroase a creat statul unitar al Italiei. Ei vor avea poate înaintea ochilor pe Prusia, care a făcut minunile cele mari politice, sĕvîrşite înaintea ochilor contimpuranilor. După o lecţiune mai lungă, dată românilor „Pester Ll." prorocesce, că România la nici o întêmplare cu politica ei fatală nu poate fi socotită de factor al stabilităţii în Balcan. „P. Ll." prorocesce după aceea rĕu şi Bulgariei. Cât pentru România articolul din cestiune descopere cugetele celor dela putere din Budapesta. Şi după cugetele acestea s'ar vedea că nici acolo nu sûnt mulţămiţi cu satisfacţiunea dată.

„*Diritto*", organul ministrului italian Mancini este de altă părere. Acel organ ḑice:

„Toastul senatorului Grădisteanu este încă argumentul discuţiunii jurnalismului austriac.

„Articolul oficios alui „Fremdenblatt" este un fel de întimaţiune guvernului Român şi a aţiţat o adevĕrată tempestate jurnalelor celorlalte care au legăturile cu Ministerul austro ungar în contra României.

„Am observat de mai multe ori netoleranţa cător-va jurnale vieneze, şi chiar alui „Pester Lloyd" cătră statele vecine şi amice în toate ocasiunile, cari au întimpinat o cestiune pentru interese reciproc în conflict, dar nici o ţeară nu fu atât de maltratată ca România. Şi am avut un mare esemplu în epoca faimosului Avant-project în cestiunea Dunăreană.

„Acum pentru cuvintele dlui Grădişteanu, după declaraţiunile ecsplicite, oneste şi sincere de censura şi blam făcute de cătră guvernul român în foia sa oficială, ni se pare escesivă insistenţa presei oficioase austro-ungare, ca guvernul din Bucuresci să facă alte declaraţiuni de escusă şi justificaţiune cătră cabinetul din Viena.

„Guvernul român cu publicaţiunea de blam în „Monitorul oficial" a făcut tot ce e posibil de a face mai sever cătră un senator şi un patriot, şi pentru un incident intern. Nota oficială în terminii sĕi aşa de tari şi sinceri arată cea mai mare satisfacţiune ce Austro-Ungaria ar fi putut dorì dela România care nu poate şi nu trebue să accepte un conflict diplomatic şi amenin ţările esterne, pentru faptul de câte-va cuvinte liberal pronunţate de un privat cetăţean, dela un cetăţean ne învestit de nici un caracter oficial. Dacă Fremdenblatt şi colegii sĕi ar pretinde mai mult de cât guvernul din Bucuresci a făcut, în ceea ce privesce pe Austria, vrea să ḑică atunci că la Viena se cearcă un pretecst de ceartă pentru a face să atêrne pe România preponderanţa politică şi militară a Austriei. În acest cas noi credem, că este o mare greşeală, de oare ce sûntem convinşi că România cu toate că e un mic stat, dar representă în Orient o adevĕrată misiune de civilisaţiune şi se bucură în Europa de vii simpatii.

„Cele două curţi din Bucuresci şi Viena, după modul nostru de a vedè, ar trebuì să conserve cât se poate bunele relaţiuni între ele, în interesul ambelor State.

„Repetăm, Austro-Ungaria nu are nici o dreptate de a se considera ofensată prin discursul unui senator după nota oficială română, care a negat acele cuvinte.

„Guvernul din Bucuresci a fost corect şi numai are nici o altă îndatoriere cătră acela din Viena."

„Allgemeine Zeitung" din München se ocupă într'un articol interesant, intitulat „Slavii austriaci şi Francia" cu cestiunea alianţei. „Journal des Debats", ḑice „Allg. Ztg.": a făcut nu de mult observarea, că n'ar dorì o Austrie slavică federalistică, prin urmare o Austrie paralisată, ci un imperiu habsburgic, care se nu fie nici nemţesc, nici slavic, nici centralistic şi nici federalistic. La observarea aceasta reflectează foaia germană: că o astfel de compositiune de stat fără de coloare şi fără de miros este cu neputinţă; Austria negermană s'ar preface curênd într'una slavică. Şi atunci? Contele Taaffe, ce e drept, a declarat nu de mult că a câştigat pe slavi pentru alianţa germană şi că el nu se va lăsa de alianţa aceasta nici odată. A uitat însĕ că Germania încă este volnică de a se desface de alianţă când tovarăşul nui mai convine. Articolul se termină semnificativ: ... pentru Germania în casul cel mai rĕu sûnt şi alte căi precum şi alte alianţe decât cea cu Austria. Bărbaţii de stat austriaci să aibă aceasta totdeauna înaintea ochilor, când se joacă cu focul slavic. Combinaţiunile francezilor le arată ce fertură are să se fearbă la focul slavic.

*) Tot „P. Ll.", cu aceeaşi ocasiune, descântă, descriind cu colori teribile oposiţiunea serbească care submineazĕ şi paralisează tot ce face guvernul (serbesc.)

Projectul de lege pentru scoalele medii.

(Urmare).

§. 25. Elevul de regulă numai în acel institut poate face esamenul de maturitate, în care a absolvat clasa a opta.

Spre a putè depune esamenul de maturitate şi în alt institut, ministrul de culte poate da concesiune în casuri estraordinare.

§. 26. Esamenul de maturitate din gimnasiu îndreptăţesce pe respectivul de a fi primit în general la institutele mai înalte, cel de maturitate din scoalele reale însĕ îndreptăţesce pe respectivul să fie primit la universitatea de arte şi la ramul matematicei şi al sciinţelor naturale dela universităţile scientifice (respective în ramul acesta al filosofiei) la această clasă a institutelor pentru cualificaţiunea profesorilor, la academia montanistică şi la cea de agronomie.

Elevli cari au absolvat scoalele reale şi au depus cu bun succes esamenul de maturitate, pot fi admişi la vre un gimnasiu public la facerea esemenului din limba latină, respective din cea latină şi grecă; cei cari au făcut cu succes esamenul din limba latină, pot fi primiţi la universitate pentru drepturi şi medicină, cei cari susţin esamenul din limba latină şi grecă cu succes, pot fi primiţi la universitate pentru ori şi care ram.

(Propunerea Escelenţiei Sale **Miron Romanul:** Alinea a doua să se modifice astfel: *Elevii, cari au absolvat scoalele reale, şi au depus cu succes esamenul de maturitate, pot fi admişi la esamenul din limba latină în vre-un gimnasiu public, şi dacă au susţinut esamenul, pot fi admişi la universitate pentru ori şi care ram.*)

§. 27. Elevul care a căḑut la esamenul de maturitate scripturistic, nu poate fi admis la esamenul de maturitate verbal. Daca au căḑut cineva la esamenul verbal din un obiect, poate fi admis la esamenul de repetiţiune în prima sĕptămână a anului scolastic viitoriu; din contra cei picaţi din esamenul scripturistic sau din mai multe obiecte la cel verbal, se resping pentru un an. După trecerea unui an, poate repeţi întreg esamenul de maturitate. Dacă la această ocasiune cade la esamenul scripturistic, sau la cel verbal din mai multe obiecte, nu mai poate fi admis la facerea esamenului de maturitate.

Elevul, care a căḑut la esamenul de corecţiune sau la cel de repetiţie din un singur obiect, după trei luni poate repeţi esamenul din acel studiu.

Capitolul II.

Conducere şi inspecţiune.

§. 28. Fie-care scoală medie stă sub inmediata conducere a directorului, de directori pot fi aplicaţi numai profesori ordinari.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *De directori pot fi aplicaţi numai profesori activi, sau fosti profesori ordinari*)

Modul de instituire de până acum a directorului şi a profesorilor remâne neatins de această lege.

---

stui moşneag misterios totuşi era foarte monotonă şi foarte melancolică. S'a observat sau cel puţin se putea observa, dela clădirea locuinţei sale, cu ce grige Stenson a făcut să se întoarne întrările pe laturea opusă pavilionului şi chiar a castelului. Întrarea era numai prin o uşe mică laterală, şi, spre a da în odaia sa, trebuiai să treci o galerie mică. Ai fi putut ḑice el se temea a vedea pavilionul, prin o uşe deschisă, direct din partea aceasta. Să poate însĕ că el a făcut aceasta pentru a se apĕra de vêntul din apus, care sufla din partea aceea.

Ca pentru a confirma povestile de prin ţeară, Stenson ieşa foarte rar din căscioara sa, şi numai pentru a se îndulcì de razele soarelui, într'o grădină strimtă, situată pe ţermul lacului, însĕ el eşa tot în direcţia opusă pavilonului şi se mai ḑicea, că în oara, când soarele trimitea umbra lungă a giruetei în aleiurile grădinei el o părăsì şi reîntrà cu grabă în căscioara sa, ca şi când umbra aceasta nefastă i-ar fi adus spaime şi suferinţe. Spiritele libere din castelul nou, stolnicul şi servitorii, cari aparţineau lumei moderne, nu vedeau în toate acestea, decât precauţiunile escesive, esagerate până la manie, a unui moşneag friguros şi bolnăvicios; Ulfilas *et compagnie* însĕ vedeau în aceasta dovada irecusabilă a instalaţiunei de spirite rĕu făcĕtoare şi de năluci înfurişate în lugubrul Stollborg. Se zicea că Stenson de două-zeci de ani n'a traversat curtea şi n'a trecut preste pragul uşei despre apus. Dacă vre-o afacere cerea presenţa sa în castelul nou el se ducea prin mica sa grădină, în fundul căreia se afla, vara, luntrea sa proprie. Deşi presenţa baronului în castelul nou, care avea loc când nu asista la stendoerne (dieta statului) a cărei membru el era, nu schimba nimic în traiul lui Stenson, Ulfilas observă de vreo câteva zile o agitaţie particulară la unchiul sĕu. El i-a pus întrebări despre pavilion, ca şi când s'ar fi interesat de conservaţiunea acestui uriaş, blăstemat. El voia să scie dacă Ulf întră acolo din când în când, spre a da aer odaiei ursoaicei, la ce oră, şi dacă n'a observat nimic estraordinar. În ḑiua aceasta Ulf a minţit, nu fără remuşcări, dară fără esitare, răspunḑênd cu capul şi cu umerii, că nu este nimic nou. El avea cuvinte bune a spera că, fiind frig, Steenson nu o să ese din odaia sa şi nu o să observe nimica; Ulf simţise niscari taleri sunând în buzunarul dlui Goefle, spre binele sĕu, fără ca bolta Stollborg-ului să se fi surpat de indignaţie, pentru aşa ceva. Fără a fi lacom, Ulf nu despreţuia câştigul, şi sub astfel de împregiurări s'ar fi împăcat poate încâtva cu pavilionul.

(Va urma.)

www.digibuc.ro

§. 29. De profesori ordinari pot fi aplicați numai acei cetățeni maghiari cu viață nepătată, care au diplomă de profesor și numai pentru special tatea, despre care le sună diploma.

Despre cualificațiunea profesorilor se va dispune în capitolul 4.

Aceia, cari după usul și regulele de până acum n'au depus esamenul de cualificațiune, însă înainte de întrarea în valoare a acestei legi au servit cel puțin trei ani la vre-o scoală medie publică ca profesori ordinari, sûnt dispensați dela facerea esamenului de cualifieațiune. Ceialalți sûnt datori a face esamenul în termin de doi ani.

§. 30. Candidații de profesură cu diplomă se aplică mai întâiu în calitate de profesori suplenți cu salariul unui profesor suplent pe terminul dela 1—3 ani și dacă în restimpul acesta au corespuns din destul chemărei lor, se vor promova de profesori ordinari.

Indivizi fără diplomă se pot aplica și ca profesori suplenți numai în lipsa de indivizi cu diplomă, și sub condiția, că în decurs de trei ani se depună esamenul de profesor, la casul contrar nu se vor mai lăsa în postul lor.

§. 31 1 Directorul este esecutorul legilor și ale ordinațiunilor privitoare la scoale.

2. El este presidentul corpului profesoral.

3. El este representantele institutului față cu oficiele, părinții, tutorii, și în general față cu publicul.

4. El este conducătoriul afacerilor cancelariale ale institutului.

5. Este controlorul stărei scientifice și disciplinare a institutului, și despre aceasta el este responsabil în locul prim.

În scoalele medii numĕrul profesorilor, afară de profesorii de religiune, de caligrafie, gimnastică și de cei din obiectele estraordinare, în istitutul cu 8 clase trebue se fie cel puțin 10, în cel cu 6 clase cel puțin 7, în cel cu 4 clase cel puțin 5 subințelăgându-se și directorul aici. Numĕrul profesorilor ordinari (afară de director) în ori și ce scoală medie nu poate fi mai mic decât numĕrul claselor.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *In scoalele medii afară de profesorii de religiune, caligrafie, gimnastică și cei pentru obiectele estraordinare, numĕrul profesorilor nu poate fi mai mic decât cel al claselor din acel institut.*)

La institutele de sub imediata dispositiune și conducere a ministrului de culte și instrucțiune publică directorul nu este obligat se propună mai mult de 10 oare la institutele complete și cel mult 15 la cele necomplete, profesorii specialiști nu sûnt obligați se propună mai mult de 18 oare, profesorul de desemn 20 de oare pe sĕptĕmână cu escepția suplinirei, care nu poate dura mult. Directorul mai multe de 10 respective 15 oare, profesorii de specialitate mai multe de 28 de oare pe sĕptĕmână la nici un cas nu poate primì.

Dacă profesorii propun mai multe de 18 respective 20 de oare, au a primì o renumerațiune separată.

Directorii pot fi representanți în comitate, în cetăți, cŏmune, sau ai bisericilor (membrii în comitete) nu pot primì însĕ oficiu impreunat cu salariu, s'au aplicare ordinarie.

În cât pot primì ei oficiu sau misiune provenitoare din eserciarea dreptului lor de cetățeni, sau a activității lor spirituale, care i ar impedeca în implinirea oficiului lor de profesori, asupra acesteia decide din cas în cas în mod preventiv ministrul de culte și instrucțiune publică, respective suprema autoritate confesională respectivă.

§. 33. Profesorii ordinari, și la institutele de sub dispositiunea ministrului de culte și instrucțiune publică și directorii se institue pe viață și ei asemenea și profesorii suplenți și cei din obiectele estraordinare au salariu anual.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** *La institutele de sub jurisdicțiunea ministrului de culte și instrucțiune publică profesorii ordinari și directorii etc. etc.*

Cu privire la institutele provĕdute de ordinile călugărilor la aplicarea profesorilor ordinari și a directorilor, ear cu privire la scoalele susținute de confesiuni în ce privesce aplicarea directorilor, se susține practica de până acuma.

(Propunerea Esc. Sale **Miron Romanul:** Întreaga alineă să se omită, respective să se modifice astfel: *La institutele provĕdute de ordinile călugărilor și la cele susținute de confesiuni, cu privire la aplicarea profesorilor și a directorilor, se susține practica de până acuma. Comp. §. 28.*)

Directorii și profesorii ordinari denumiți de Majestatea Sa respective de ministrul de culte și instrucțiune publică, se consideră de amploeați ai statului îndreptățiți la pensiune și 'și trag pensiunea sau dela erariu, sau din fundațiunea respectivă. (Va urma.)

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Roman".

Făgăraș în 7 Iulie 1883 st. n.*) Este o datorie sfântă atât a singuraticilor cât și a corporațiunilor ași aduce aminte cu pietate și mulțămită de binefăcĕtorii lor. Pĕtrunsă de această convingere parochia noastră română gr. ortodocsă din Făgăraș a serbat în 18 Iunie a. c. adecă a doua di de Rosalii jubileul de o 100 de ani dela clădirea bisericei sale, ținênd un serviț divin mai pompos și parastas pentru binefăcĕtorii sĕi.

Biserica noastră s'a clădit la anul 1783, ceea ce se poate vedea din actele ce le avem la dispositiune în archivul nostru și din inscripția de pe turnul bisericei.

Concesiunea pentru clădirea bisericei s'a dat la anul 1782, de împĕratul Iosif al II-lea în urma cercetărei făcute și statorirei numĕrului poporenilor gr. ort. în mod oficial, despre ce se află și o conscripție tot din acest an.

Pe atunci au fost curatori negustătorii Ignaț Arpași, Pana Nyergeș, Georgiu Corodi senior, Nicolae Fătoiu și Georgiu Arpaș, ear' protopop a fost Bucur Stefan și paroch Georgiu Petrașcu. Protopopul Bucur Stefan a funcționat ca atare până la 1790 urmând după el ca protopop în anul 1790 Georgiu Petrașcu până la 1800.

Ca protopop a funcționat apoi Vasilie Harompotor dela 1800—1804 după aceea: Vasile Kis supranumit și Cziczken dela 1804—1819, — Simion Simar dela 1819—1840, — Georgiu Simar, dela 1841—1846 și în fine dela 1846 și până ați actualul protopop și paroch local Petru Popescu.

Ca parochi locali a funcționat George Petrașcu dela 1783—1790. Vasilie Harompotor dela 1792—1800. Toma Banciu dela 1806—1811. Simion Simar dela 1818—1819. Georgiu Simar dela 1826—1841. Petru Popescu dela 1846—1847. Vasilie Leicu dela 1855—1870. Dela 1870 încoacie funcționează și ca paroch local protopopul actual.

Locul unde s'a clădit biserica s'a cumpĕrat la anul 1782. dela negustătorul român Pana Borsos cu 300 fl. ung. eară biserica o a zidit măestrul din Făgăraș Iohann Müller, pentru suma acordată de 400 fl. ung.

Locul și casa de scoală s'a cumpĕrat dela nepoții lui Pana Nyergeș anume Constantin și Ioan Toma cu suma de 900 fl. ung. la anul 1800 și 1808.

Daruri binevoitoare mai însemnate s'au făcut bisericei și scoalei noastre din partea următorilor și anume:

Clopotele s'au făcut la anul 1791 cu suma de 1474 fl. 32 cr. ung. spre a căror acoperire a dăruit negustătorii:

George Corodi 100 fl., Vasilache Șelaru 100 fl., Georgiu Fogoroși 100 fl., au dăruit și alții sume mai mici, colecta se află în archiv.

La anul 1813 Ioan Visla a dăruit 200 fl. pentru spesele zugrăvirei bisericei.

La anul 1825 Ioan Moldovan a testat 500 fl.

La anul 1824 Ioan Zamfir și soția s'a Ana au făcut criptă pe spesele lor și pe la anul 1859, au dăruit bisericei casa de sub Nr. 165 de lângă biserică.

La 1826 Georgiu Corodi a făcut din al sĕu scoala, căci se stricase.

La 1831 Agi Sivu a făcut foișorul pe spesele sale.

La 1832 Stefan Fogoroși a făcut paraclisul.

La anul 1836 Ana Sevestreny a dăruit bisericei 300 fl.

La 1837 Uța Ioan Văpsitor a dăruit 500 fl.

La 1847 Ioan Kis a dăruit 33 ⌗.

La 1876 George Boeriu morarul a dăruit un loc de 2 jugere în preț de 600 fl. v. a.

La 1880 Toma Moldovan a dăruit un agru de 10 ferdele și

La anul 1881 Trache Demeter a testat 60 fl. v. a. cari încă nu sûnt plătiți de respectivii ereți.

Între actele ce le avem în archivul nostru mai este de însemnat: protestul Sasilor din Făgăraș contra clădirei bisericei, cerênd cu deosebire să nu se conceadă a se pune clopote, apoi diploma principelui Transilvaniei (electus Transilvaniae princeps) Mihail Apafi cu ddto Turda în 10 Octomvre 1694 prin care cu consensul comiților supremi și a superintendentelui reformat Stefan Veszprémi din Transilvania s'a conces principelui Munteniei, (Valachiae transalpinae Vojvoda) Constantin Brancovean a clădi biserica română din strada Brașovului pe care o au acum confrații nostri gr. cat. — cunoscutul decret al împĕratului Iosif al II-lea din 8 Noemvre 1781 sub Nr. 8122 prin care se recunoasce și celor de confesiunea gr. orient. drepturi, — mai departe o conscripție a poporenilor gr. orient. dela anul 1782 și actele referitoare la cercetările în causa concesiunei de a clădi biserica, apoi o resoluțiune a episcopului Stefan Stratimiroviciu de ddto 24 Februarie 1797, prin care laudă și binecuvêntă pe poporeni, că au remas pe lângă legea străbună, și în fine colecta lui George Corodi dela anul 1812 cu care s'a trimis episcopului Vasiliu Moga suma de 339 fl. ca ajutoriu la spesele cumpĕrărei casei episcopiei și a seminarului.

La serviții divin pe lângă protopop ca paroch local au mai funcționat și părintele Bursan din Betlean, Grama din Rîușor și Herciogea din Herseni, cărora li se esprimă prin aceasta mulțămită pentru osteneală și bunăvoință.

La finea serviții divin în fața unui public neobicinuit numĕros, părintele Vicentiu Grama a ținut o cuvêntare bine simțită atingênd fasele principali prin cari a trecut biserica noastră dela clădirea ei și până acum. Nu putem trece cu vederea deosebita esactitate și frumsețe, cu care a esecutat chorul elevilorn dela scoala din Betlean cu această ocasiune cântările bisericesci, ceea ce le poate servì respectivilor învĕțători numai spre laudă și mulțămită.

A fost odată timpul când în fondul bisericei noastre se aflau bani părați și obligațiuni în sume neînsemnate așa de esemplu la 1852 avut biserica cam 1851 fl. 57 cr. în pretensiuni private.

Se vede însĕ că banii n'au fost asigurați și manipulația n'a fost bună, apoi că biserica a avut tot numai spese mai multe, și de venite s'a îngrigit prea puțin, căci la anul 1873 s'a arĕtat o datorie de 251 fl. 86 cr. v. a., ear' la finea anului 1880 a fost o datorie de 349 fl. 43 cr. v. a. Comitetul parochial din toate puterile s'a străduit ca pe lângă spesele curente se acopere și datoria aceasta, însĕ ne-a fost imposibil, de oare-ce parochienii nostrii au decădut materialicesce mai cu totul. Clasa negustătorilor s'a stins, mai avem, numai un singur negustătoriu, apoi, afară de vre-o 3—4 proprietari și puținii amploiați, cari i avem aici, — dela ceilalți poporeni mai nu ai ce ascepta, nu pot plăti nici chiar mica repartițiune de câte 50 cr., sau 1 fl. v. a. pe an. Ce este drept deficitul este ați mai mic, însĕ tot este.

Din această causă am fost siliți a recurge la ajutorul Venerabilului consistoriu archidiecesan, carele cu părinteasca îngrigire a votat în 20 Maiu a. c. sub Nr. 2008/scol. pentru scoala noastră un ajutoriu de 500 fl. scris: cinci sute floreni v. a. pentru care îi esprimăm ací publice profunda noastră mulțămită.

Comitetul Parochial îngrigit pentru esistența scoalei și asigurarea ei în viitoriu a decis ca suma de 500 fl. să se pună ca basă la un fond de scoală neating iver, ce este a se manipula separat, și în care ar fi se mai încurgă venitul unei case cu 100—120 fl. pe an, apoi venitul din repartiția anuală din colecte și alte daruri ce le vor face unii binevoitori, căci numai așa vom putè asigura esistența scoalei noastre, carea materialicesce este amenințată.

Sperăm în marinimositatea și iubirea de scoală a on. public român și cu deosebire a acelui din Făgăraș și din comitat, că la timpul sĕu unul fie-care va ajuta după putință spre mărirea fondului și ajungerea scopului, căci susținerea unei scoale bune în Făgăraș ca centrul comitatului este pentru noi toți o cestiune de viață.

În 1 Iulie a. cr. s'a ținut la scoala noastră elementară cu 4 despărțeminte esamenul pentru încheerea anului scolastic al cărui resultat a corespuns așteptărilor.

Elevii au dat respunsuri bune și precise din toate obiectele, și cu deosebire grădina scoalei s'a aflat în cea mai bună ordine cuprinzênd în ia cam vre-o 300 de altoi nobili.

Afară de mai mulți parochieni la esamen a luat parte și inspectorul reg. de scoale și Domnul comite suprem Mihail de Horvath, carele din parteși încă a fost pe deplin mulțămit cu respunsurile elevilor și a lăsat să li se împărțiască anume premii în banii pentru care i mulțămim.

Sperăm că cu ajutorul binevoitorilor nostri și cu o manipulare consciincioasă fondul scolar va cresce din ce în ce și esistența unei scoale bune în Făgăraș ne va fi asigurată la ce dorim să ne ajute Dumnedeu.

*) Cu toate că am publicat un estras despre cele cuprinse și în corespondența de față, fiindeă aceasta cuprinde unele date interesante, care n'au fost amintite atunci, o publicăm întreagă. Red.

Convocare.

În conformitate cu §. 21 din statutele asociațiunei transilvane și în conformitate cu conclusul adunărei generale din Deeș de dto 28 August p. prot. 51 ..., adunarea generală pentru anul curent se convoacă prin aceasta în cetatea *Brașov pe ziua de 17/29 August 1883* la 10 oare antemeridiane și zilele următoare.

Aducênd aceasta la cunoscință publică, învit pe toți P. T. membri ai asociațiunei a lua parte în numĕr cât de mare la ședințele acestei adunări.

Dela Presidiul comitetului asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român.

Sibiiu în 9 Iulie n. 1883.

Iacob Bologa m. p.,
v-pres.

Varietăți.

* (Parastas.) În Iabenița s'a celebrat parastas solemn în memoria rĕposatului Archiepiscop și Metropolit Andreiu Baron de Șaguna.

* (Denumiri). Alesandru Tulea și Dimitrie Pulca sûnt denumiți capelani militari clasa II-a. Ambii sûnt preoți gr. orientali din archidiecesa gr. orientală transilvană.

* (Transferare). Domnul Valerie Bologa, locotenent în batalionul de fortărețe Nro 1 este transferat în regimentul drumurilor de fer și telegrafelor.

* *(Sciri scolastice.)* Marți în 28 Iunie a. c. a serbat Sibiiul o zi festivă ne mai pomenită nici auzită în Sibiiu. Scoala de fetițe projectată de reuniunea femeilor române din Sibiiu s'a inaugurat în mod privat în anul acesta sub conducerea domnului inspector seminarial Dr. Ioan Crișanu. Esamenul anual s'a ținut Marța trecută. Ne a suprins 2 lucruri. Imbucurătoriul resultat ce a arĕtat neobosita activitate a domnului Crișanu și frapanta împregiurare,

www.digibuc.ro

că o mare parte a fetiţelor noastre din Sibiiu vorbesce atât de rĕu limba română. *Sapienti satis.*

Tot în 28 Iunie a. c. s'au încheiat şi esamenele elevilor din institutul andreian şi Joi, 30 Iunie a. c. s'a încheiat anul scol. în mod festiv. Dimineaţa la 8 oare s'a celebrat sânta liturghie sub pontificarea Escelenţiei Sale P. archiepiscop şi metropolit Miron Romanul. Scurţimea spaţului şi a timpului nu ne permite sĕ ne dăm o dare de seamă mai detaiată. Vom revenì.

* (Dela cursul de limba maghiară, în Cristurul secuesc) ni se scrie: Învĕţătorii români adunaţi aci, ca sĕ se perfecţioneze în limba statului — voind a trage şi ceva folos din aceste într'uniri mijlocite din partea statului, s'au constituit în o societate, alegênd de preşed. pre veteranul şi pre catedră încărunţitul Anastase Bursan vpreşd. Arsenie Bunea, not. al şed. Demeţiu Dogariu.

Societatea aceasta de învĕţători şi va ţinea două şedinţe pre sĕptĕmână în oarele libere. În şedinţe se vor ţinea prelegeri practice din diferitele obiecte de învĕţământ. Se vor cetì tractate, se vor declama poesii, se vor esecuta în două voci mai multe poesii naţionale şi bisericeşti — ca din când în când în dumineci şi sărbători mergênd în comunele vecine la biserici române sĕ putem esecuta cântările liturghice. Afară de acestea mai are societatea noastră încă un alt scop — dictat de impregiurările în cari ne aflăm.

Scopul de a ne povăţuì unii pre alţii — a ne învĕţa ca sĕ fim compacţi, a ne apĕra reciproc faţă de aceia, cari pândindune pas de pas, caută nod în papură.

Numĕrul învĕţătorilor este preste sută şi toţi cu un suflet a îmbrăţişat cu căldură idea întrunirei.

In şedinţa de constituire s'au colectat bani dela învĕţători — cu cari s'au prenumĕrat „Telegraful." şi „Observatorul"; ear „Gazeta Transilvaniei" ne o oferă învĕţ. G. Tisca.

Pre şedinţa procsimă Dl preşedinte va ţinè o prelegere practică din limba maternă; — ear' restul şedinţei se va ocupa cu cântul gintei latine în două voci. —

* (Limba română în Italia.) Municipalitatea din Veneţia, cu consimţĕmêntul domnului ministru de justiţiă al Italiei, a luat otărârea de a înfiinţa o catedră de limba română în scoala superioară din susnumitul oraş. D. Canini, cunoscutul filoromân, va ocupa postul de profesor al limbei şi literaturei române.

* (Postal). Dela 11 Iulie până la 31 August a. c. comunicaţiunea între Sibiiu şi Ogna este sistemisată de două ori pe ţi cea dintâiu ca trenurile de persoane Nr 1805 şi 1802, a doaua cu trenurile *omnibus* Nru 1811 şi 1812. — Dela 11 Iulie n. a. c. sĕ deschide oficiu postal în Nadăş, comitatul Târnavei mici. Oficiul postal din Nadăş va comunica prin curier în toată ţiua cu oficiul postal din Cândul mare. De oficiul acesta sĕ va ţinè Nadăşul, Măgerușul, Pipele Jacădul. Acest oficiu postal este imputernicit a mijloci transportul de epistole şi de pachete precum şi de asignaţiuni şi postcipaţiuni până la suma de 200 fl. Ordinea cursului este: Dela Nadăş pleacă după ameaţi la 2 oare şi sosesce în Cândul mare la 4 oare 20 minute; pleacă dela Cândul mare la 5 oare 20 minute după ameaţi şi ajunge sara la 7 oare 40 minute în Nadăş.

* (Propaganda maghiarisării numelor în Transilvania). „Kolosváry Kőzlőny" aduce din comitatul Solnoc Dobâca scirea următoare: Societatea care sĕ ocupă cu maghiarisarea numelor şi care îşi are residenţa în capitală a provocat minicipiul comitatului Solnoc Dobâca sĕ esmită o comisiune, care sĕ se ocupe cu maghiarisarea numelor Comisiunea sa esmis şi sa constituit sub presidiul baronului Carol Bornemisza. Întra 8-a a fiecărei luni, după ameaţi dela 3—4 oare, nobila comisiune se întrunesce în şedinţă în localitatea oficiului notarial a dlui Dr. Iulius Havas. În decursul lunei curente comisiunea a fost aşa de fericită de a prins un Turc, însĕ nu ca pe cel din poveste. Ioan Turcu din Ciceu-Christur, de confesiunea gr. cat. a cerut sĕ i se maghiariseze numele, ca de aci încolo sĕ se chieme „Török". Petiţiunea lui a fost la moment gata şi dărnicia presidentului a scutit pre petent de sarcina speselor timbrului. „Kolosváry Kőzlőny" încântat de acest vênat nobil esprimă dorinţa, că în viitoriu se vor afla doar mai mulţi cari poartă nume cu „sunet strein" cari sĕ urmeze acest esemplu bun. — Am vrea sĕ scim cât a fost de mare „aldămaşul" primit de Ioan Turcu ca sĕ devină Török Iános?

* (Electricitatea mântuitoare dela moarte.) În Sunderland, unde nu de mult s'a întêmplat întrun teatru de copii, că s'au nenorocit mai multe sute, una din aceste victime a sosit în clinică mai moartă. Medicii au cercat sĕi introducă o respiraţiune artificială. Încercarea a fost zadarnică. Se arătară deja semne de agonie. Atunci un profesor a dispus sĕi aducă o maşină de electrisat. După o scurtă operaţiune inima şi plumânile au început sĕ funcţioneze.

* (Capul împĕrătesii Faustina.) Museul britic a primit un cap colosal de femee, aflat întru'n templu în Savotis. Capul este de patru urme de înalt şi a fost al unei statue, care representa pe împĕrăteasa Faustina. Figura întreagă a putut fi aprocsimativ de 24 urme.

* (Tempestate). Dela Predeal ni se scrie, că în 19 Iunie a. c.. după o înainte de ameaţi foarte frumoasă, între oarele 1 şi 2 după ameaţi, între fulgere şi tunete înfiorătoare s'a vĕrsat torenţi de ploaie. Însoţit de un tunet teribil, un fulger a lovit în turnul bisericei noastre. Fulgerul a şerpuit în numĕroase direcţiuni în lăuntrul turnului şi a rupt o parte din coperiş. Unul dintre păreţi este parte dĕrimat parte crepat. Ferul dela ferestrile cele mari ale bisericii s'a topit. Paguba bisericii este considerabilă.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Nyiregyhaza, 27 Iunie.

Pertractarea se deschide cu depunerea lui Braun, carele vrea sĕ scie, ca pe Moriţ Scharf l'ar fi amenințat înainte de ascultare. Apĕrătorul Friedmann vede în păzirea casei lui Grossberg, esercìtarea unui fel de terorism sĕvêrşit contra legei, contra voinţei tribunalului şi contra apĕrărei. Apĕrătorii se vor adresa în afacerea aceasta la ministru. Urmează depunerea mamei maştere a lui Moriţ Scharf. Dênsa depune, că Sâmbătă au fost trei hahami în templu. Încă de Vineri după ameaţi a sosit cerşitortul, care a locuit la Scharf. În prininţa celor întêmplate în templu consună depunerea martorei întru toate cu depunerile acusaţilor. Depunerea de mai nainte i-a fost luată rĕu la protocol. Pres. De cât timp esci căsĕtorită cu Iosif Scharf? — Martora: De 6 ani. — Pres: Cum s'a purtat băiatul? — Martora: Câte odată a fost bun adeseori însĕ rĕu; e laş. — Pres. Ai pedepsit pe băiat de multe-ori? — Martora: Nu, cu toate că a fost tare îndĕrĕtnic. — Pres. Minţia băiatul? — Martoră: A minţit adeseori. — Pres. Băiatul a scos odată cuţitul asupra Dtale? Cum s'a întêmplat? — Martora: Mĕ sculasem în urma unui morb din pat, şi, fiind că eram cam slabă, îl rugaiu se aducă apă ca se pot ferbe. Tatăl lui mi-ar fi ajutat, era însĕ dus de acasă, Băiatul nu m'a ascultat şi bătêndu-l a aruncat cu cuţitul după mine şi m'a vĕtămat. Aceasta s'a întêmplat tocmai în ţiua în care avenit la noi judele cercetătoriu spre a lua cu sine pe Moriţ. Moriţ, ţice martora, s'a indignat rĕu, când a auţit pentru prima dată faima despre omorul fetei.

Se conduce în sală Moriţ Scharf Apărătorul Eötvös interpelează pe tribunal de ce nu petrece Moriţ în odaia pentru martori? — Pres. Moriţ petrece în odaie separată. (Cătră Moriţ). Spune adevĕrul, fără a te teme de vre-o resbunare: cunoscuta mamă-ta pe Ester? — Moriţ: Nu sciu, e posibil, le am vĕţut pe ambele vorbind între sine. — Pres. Mamă-ta depune, că tu ai fi fost îndĕrĕtnic. E aceasta adevĕrat? Suferit-ai pedeapsă? — Moriţ: E adeverat. — Pres. Se afirmă, că tu ai fi bătut pe mamăta şi ai fi aruncat cu suţitul după dênsa? — Moriţ: Cea dintâiu nu-i adevĕrat, cu cuţitul n'am aruncat după dânsa. — Pres. Fost-a Ester Sâmbătă la voi şi fost-a mamăt-a în odaie? — Moriţ. Da, Ester a fost şi mama o a vĕţut. — Pres. Te-a bătut la comiseriul Recsky? — Moriţ: Nu m'a atins nimenea nici cu degetul. — Pres. (cătră alui Scharf.) Ai auţit, ce-a depus băiatul?

Martora (mănioasa): Minte! — Fiiul cu mama se confrontează. Moriţ repeţesce acusele; (cătră mamă-sa): „Eu spun adevĕrul, dacă D-Ta vorbesci altcum, atunci minţi." — Eötvös (cătră Moriţ.) Nu întrerumpe pe mamă-ta. — Pres: Numai eu sunt îndreptăţit a lua aici dispositiuni. (Bravo: din public.) — Iosif Scharf: Spune-mi fiiul meu, iubitul meu fiu, cine te-a instruat in minciuna aceasta? Veţi aici şed evrei bĕtrâni şi sĕraci, ce ţi-au făcut ţie aceştia? Spune-mi care o motivul mărturisirei tale? — Moriţ: Eu nu mint. — Iosif Scharf: De ce vreai se-ţi părăsesci legea? — Moriţ: Aşa îmi place mie. — Iosif Scharf: Alte motive nu te îndeamnă? — Moriţ: Nu, Nu voiu se rĕmân evreu, *evreii nu sûnt maghiari.* Iosif Scharf cere, a fi lăsat singur cu băiatul spre a putea erua, cine l'a instruat. (Publicul erumpe în rîs.) (Va urma).

Bursa de Viena şi Pesta.

Din 12 Iulie n. 1883.

	Viena	*B-pesta*
Renta de aur ung. de 6%	120.—	119.75
Renta de aur ung. de 4%	88.65	88.55
Renta ung. de hârtie	87.10	86.95
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.80	91.50
II emisiune de obligaţiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	114.50	114.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	99.—	98.50
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea pământului	100.40	100.50
Obligaţiuni ung. cu clausulă de sorţire	98.40	98.50
Obligaţiuni urbariale temeşiane de	99.40	99.—
Obligaţiuni urb. temeş. cuasulă sorţire	97.70	97.50
Obligaţiuni urbariale transilvane	99.25	99.25
Obligaţiun urbariale croato-slavonice	99.—	98.—
Obligaţiuni ung. de rescumpĕrarea ţeei de vin	98.25	98.—
Sorţi de regularea Tisei	115.25	110.—
Acţiuni de bancă austro-ung.	838.—	835.—
Acţiuni de bancă de credit ung.	293.50	293.50
Acţiuni de credit austr.	295.10	295.75
Argint	—.—	—.—
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina"		100.30
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.70	78.75
Datorie de stat austriacă în argint	79.50	79.60
London (pe polița de trei luni)	120.—	119.95
Galbin	5.65	5.65
Napoleon	9.50	9.49
100 marce nemţesci	58.50	58.45

Nr. 438. 1883. [436] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea următoarelor posturi la scoalele grăniţăresci din comitatul Făgăraşului, şi adecă:

1. La scoala cu 2 învĕţători din Voila, una învĕţătoreasă pentru clasa de fete cu salariu anual de 300 fl. v. a.

2. La scoala cu 3 învĕţători din Vaida-rece una învĕţătoreasă pentru clasa de fete cu salariu anual de 240 fl. v. a. care în al II-lea semestru se va putè sporì până la 300 fl. v. a.

Cu ambe staţiunile mai este împreunat cuartir liber în edificiul scoalei şi lemnele trebuincioase de foc, în fine dreptul de pensiune, după cum prescrie legea relativă, din fondul de pensiune docentale grăniţăresc.

Limba de propunere e cea română, învĕţătoreasa nu se va ocupa cu copilele începătoare, ci numai cu acelea, cari deja au trecut preste greutăţile de scris, cetit şi de a computa, şi al căror numĕr nu va trece preste 30.

Petentele la aceste posturi sĕ'şi subştearnă petiţiunile provĕţute cu diplome de cualificaţiune şi alte documente necesarie până la 10 August n. anul curent la:

„Comitetul administrativ de fondul scolastic al fostilor grăniţeri din regimentul I. român la Sibiiu."

Nr. 150 prot. [437] 2—3

CONCURS.

La scoala elementară-capitală gr or. română din Orĕştiă se deschide concurs pentru trei posturi de învĕţători cu salariu anual de câte 300 fl., care se solvesce în rate lunari anticipative, cuartir şi 3 stângini de lemne pentru încălţirea scoalei.

Unul dintre învĕţători se va alege şi întări de director contorm §. 69 din normativul scolar; acesta pentru agendele direcţionali va primì un adaos de 150 fl. pe lângă salariul anual.

Învĕţătoriul, care va fi cualificat a propune cântările corale după note şi va forma un cor, va primì pentru aceasta deosebit o remuneraţiune anuală de 100 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa aceste posturi au a'şi aşterne petiţiunile lor instruite după prescriptele vigente până la 29 Iulie vechiu a. c. comitetului parochial din Orĕştiă. Alegerea se va ţinè la 31 Iulie vechiu a. c. şi ar fi de dorit, ca învĕţătorii deveniţi aleşi sĕ fie în stare a conduce cântările şi în strană, fiindcă se pune deosebit pond pe cântările bisericesci.

Orĕştiă la 22 Iuniu 1883.

În conţelegere cu comitetul parochial.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Orĕştiei.

Tărâţă
de grâu şi de secară
se află **acum** eftin de vêndare la subscrisul
100 chlgr. . . . . **4 fl.**
1 ferdelă . . . . . „ **40 cr.**
Ioan Keil,
covrigariu.
Sibiiu, strada pintenului Nr. 14.
[438] 1—6

Redactor răspunzĕtor Nicolau Cristea. Editura şi tipariul tipografiei archidiecesane.

www.digibuc.ro